

Notranjec

Izhaja vsako soboto
in velja po pošti za celo
leto 4 K, za pol leta 2 K.
Posamezne številke po 10 v.
Na naročbe brez denarja se
ne oziramo. Uredništvo in
upravnništvo je v Ljubljani
Breg štev. 12.

GLASILO

**POLITIČNEGA IN GOSPODARSKEGA DRUŠTVA
ZA NOTRANJSKO V POSTOJNI.**

Inserati
se računajo za celo stran
36 K, za $\frac{3}{5}$ strani 25 K, za
 $\frac{2}{5}$ strani 18 K, za $\frac{1}{5}$ strani
9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K. Pri
večkratni objavi primeren
popust. **Mala naznanila** po
20 vin. od petit-vrstice.

Mesečna priloga: „Slovenski Tehnik“.

Kmetsko vprašanje — najvažnejše slovensko vprašanje.

Iz gospodarske zgodovine je marsikomu znano, da so v drugi polovici preteklega stoletja nastopili za kmetški stan evropskih narodov občutno slabejši časi, ker je vsled novih prometnih sredstev vrgla Amerika velikanske množice cenejših poljskih pridelkov na evropski trg in stem cene potisnila tako navzdol, da se je dosedanje kmetško gospodarjenje začelo slabejše izplačevati. Izpočetka države niso mnogo upoštevale, da kmetški stan propada, meneč, da bo bogatstvo, ki je rastlo pri napredujoči veleobrti, nadomestilo izgubo pri kmetiji. A kmalu so veliki narodi, pred vsemi pa nemški narod, uvideli, da je oslabljenje domačega kmetškega stanu oslabljenje vsega naroda.

Začeli so zato z velikanskimi naporii delati, da rešijo kmetško gospodarstvo. Zaprli so meje, da se pod varstvom visokih carin okrepča domači proizvajalec, nešteto kmetijskih šol, učnih tečajev, poučnih knjig, potovalnih učiteljev itd. je z javno pomočjo začelo širiti strokovno izobrazbo, prometna sredstva so se vrejala v prid kmetijstvu, združništvo se je z denarjem in njemu prijaznimi zakoni podpiralo, razstave, poskusne postaje, izboljšanje sveta itd. itd. — skratka tisoče sredstev se je uporabilo, da se je rešil kmet v Nemčiji. Vse to se ni doseglo brez odpora. Mogočne kmetijske stranke so dale strokovnim gospodarskim namenom primerno podlago in pritisk. Vsi veliki narodi uvidevajo, da treba skrbno čuvati malega posestnika, da treba pobijati razkosanje, da je izboljšati proizvodnjo, olajšati prodajo izdelkov in nakup potrebščin, da se ima v ta namen pod geslom samopomoči organizovati kmetški stan.

Še bolj bi to moral uvideti narod slovenski, ki s kmetškim stanom živi in umrje, stoji in pade! Ustanovitev delavnih naprednih agrarnih struj, ki bodo

delale svojim lokalnim potrebam primerno vsaka zase za skupne želje pa združeno, je nujna potreba ne le na Notranjskem, ne le na Kranjskem, temveč na vsem Slovenskem ter je naravnost rešitev našega narodnega vprašanja na Koroškem in Štajerskem.

Politične vesti.

Izvrševalni odbor narodno-napredne stranke na Kranjskem sklicuje glavno zborovanje zaupnikov na četrtek, 15. novembra v Ljubljano. Zborovalcem se predloži program, ki obsega kakor okvir glavne točke strankinih načel.

Državnozbornske volitve se vrše pomladi prihodnjega leta. Pa tudi deželnozbornske volitve na Kranjskem bodo tekom leta 1907. Deželni zbori bodo letos sklicani le na kratko zasedanje.

Poslanska zbornica je vsprejela nujni predlog, da se takoj razpravlja o volilni reformi. Odsek za volilno reformo izdeluje zakon za varstvo volilne svobode.

Občinske volitve v Budjevicah. V Čeških Budjevicah štejejo Čehi $\frac{3}{5}$ prebivalstva, a v občinskem odboru nimajo nobenega zastopnika. Nemci se trudijo z vsemi sredstvi in nasilstvi, da si vzdrže vlado. Znano je, kako so pred par leti imenovali veliko število častnih navadnih meščanov, ki imajo volilno pravico, da bi na ta način stvorili novih nemških volilcev. Te dni se vrše velepomembne občinske volitve, v katerih se bje odločilni boj med Čehi in Nemci za 3. razred. Pri tem vlada v mestu tako razburjenje kot v pravcatem vojnem času.

Novi minister zunanjih zadev Erental in italijanski njegov ministrski tovariš Titoni sta si v brzojavkah zagotovila, da bosta vodila zunanjo politiko Avstrije oziroma Italije tako, da ne bo nesoglasij med državama, ampak bosta obe skrbeli, da se ne krši sve-

tovni mir. Besede obeh ministrov so silno uljudne in prijazne, tačas pa skrbita vojna ministra Avstrije in Italije, da se oborožita državi do zob in zavarujeta meje, ker si v resnici prav nič ne zaupata.

Dalmacija, veliko parobrodno društvo za dalmatinski pomorski promet, se bo sestavila iz vseh manjših parobrodskih družb, ki obstoje sedaj po dalmatinskih mestih, in tudi velika družba „Avstrijski Lloyd“ bo oddala več ladij v novo družbo, ki bo uživala izdatno podporo vlade. Dalmacija bo delniška družba. „Jadranska banka“ v Trstu dobi naročilo, da preskrbi in izposreduje velik del potrebnega kapitala.

Število vojaških novincev že več let želita povišati vojno ministrstvo in cesar. V to treba seveda odobritve avstrijskega in ogrskega državnega zbora. V avstrijskem državnem zboru je prav lahko dobiti za to večino, ker razne „ljudske“ stranke n. pr. naša klerikalna stranka prav rade glasujejo za kanone in rekrute. A na Ogrskem ni tako. Čeravno je sedanja ogrska vlada, ko je vlado nastopila, izjavila, da je povišanje števila rekrutov neizogibno, vendar noče nič slišati o tem, da bi se jih dovolilo, ampak je pritisk javnega mnjenja tolik, da se vojni minister niti ne upa z zahtevo na dan, ampak je izjavil, da še počaka. Tako so nas Ogri rešili večjega krvnega davka.

Hrvatski „sabor“ je sklican na dan 12. novembra.

Na Francoskem je sestavil Klemansó ostro protiklerikalno ministerstvo. Večina, na katero se more zanašati, je jako močna. V zadevi razdora med cerkvijo in državo je sklenilo ministerstvo delati na to, da postanejo cerkve last države, ker je papež prepovedal ustanovitev verskih občin, katerim so bile namenjene. Država bo upravljala cerkveno premoženje na bolj cenjen način, kot je bilo doslej. Seveda ostanejo cerkve na razpolago vernikom za vse obrede. Prememba bo v korist vernikom, uprava se bo izboljšala, le dohodki duhovništva se bodo skrčili. Svoboda verskega prepričanja in javnega udejstvovanja vere se ne bo kršila niti na najmanjši način.

Domače vesti.

Upravništvo „Notranjca“ opozarja vse č. naročnike, ki so zaostali z naročnino, naj isto vpošljejo takoj, sicer se mora nadaljno dopošiljanje lista ustaviti s prihodnjo številko.

Pravila občinske hranilnice postojnske je občinski odbor vsled odloka deželne vlade popolnil.

Listek.

Kmečka vstaja.

Zgodovinska povest iz 16. stoletja. — Hrvaški spisal Avgust Šenoa.
(Dalje.)

Bilo je že dobro pod večer, ko so se plemiči pod vodstvom podbana Ambroža zbrali k posvetovanju. Vsi so bili razvneti nad sebičnim postopanjem bana Petra Erdeda in njega zeta Tahija. Tožili so nad preganjanjem kmetov, ki ginejo pod turško sabljo, pod bičem in na gladu. Sklenili so, da se pritožijo na narodni „sabor“ kot najvišje sodišče. A posvetovanje je pretrgal plemič Ivan Gušić, ki je brez diha in zaprašen vdrl v dvorano. „Čujte, gospoda“, zakliče. „Imel sem posla na sodniji. Krenem v krčmo. Pijani vojaki niso vedeli, da služim gospo Heningovo. Čujem, kako kolnejo, slednjič vprašam soseda, kaj je. On pa odgovori: ‚Eh brate, mi smo banderijalci. V dveh dneh nas povede ban nad staro beštijo na Susjedu.‘ Jaz se izgubim iz krčme, spodbodem konja in evo tu sem.“

„Ha, izdajstvo!“ zakliče plemstvo.

„Gospoda“, vikne Ambrož, „pred malo dnevi mi je rekel ban, da pusti v miru mojo taščo, naj gre pravda sodnijsko naprej. Pogazil je besedo. Na noge, da pozdravimo bana na pol pota!“

„Na noge“, je zagrmelo po dvorani. V hipu so se vitezi razšli, da pripravijo vojaštvo.

X.

Na Susjedgradu je bilo izza one noči, ko je gospa Uršula nenadoma pregnala Jeleno in Tahove sinove, vse mirno. A stara Heningovica ni zaupala v mir. Nakupila je orožja in streljiva.

Bilo je že preko polnoči, ko je prebudi vratarja Andrijo Horvata silen trobljaj z okroglega stolpa. Andrija spusti most in vikne:

„Kdo je božji?“

„Domači“, se odzove od zunaj Uršulin glas.

Bila je gospa Uršula, podban, gospoda Korečenj in Konjski, kastelan Gušić, kakih 20 plemičev in 40 konjikov z bakljami.

„Andrija!“ reče gospa s konja, „prebudi brž Puhakovića, Sahova, načelniki naj tudi pridejo. Daj štiri konje osedlati.“

Andrija je brž izvršil povelje. Celo noč so se vršile priprave, vsak hip pa sta jezdila po dva jezdeca z grada na razne kraje z važnimi vestmi. Andrija je odšel v Zagreb.

Drugi dan je bilo vse mirno. Le gospa Uršula je pregledovala zidine. Proti mraku so se začele bližati gradu truma za trumo — samih kmetov oboroženih na različne načine. Ilija Gregorič je skrbno pregledoval puške. Precejšnja četa vojakov se je skrila v bližnjem gozdu. Na prozoru je stala mirno gospa Uršula. Nankrat tleskne z rokami in zakliče zetu Konjskemu:

„Hvala bogu, že gredo.“

Občinski odbor postojnski je imel v sredo 7. t. m. svojo redno sejo ter rešil vse točke obširnega dnevnega reda.

Vprašanje glede stavbnega prostora za meščansko šolo v Postojni je še vedno tam, kakor je bilo pred tremi leti. Zadeva je podobna konju, katerega se je nagnalo v močvirje, a sedaj mu ne zna nikdo pomagati. Prizor postaja vedno smešnejši. V zadnji seji se je tudi občinski odbor postojnski prav po nepotrebnem zopet moril s to zavoženo zadevo, vendar je ostalo vse „pri starem“.

Zdravstvene razmere v Postojni. Občinski odbor je v svoji zadnji seji izrazil svoje ogorčenje nad neresnično in žaljivo pisavo nekaterih „katoliških“ časopisov zadevajoče naše zdravstvene razmere v trgu in izrekel soglasno gosp. županu in svetovalstvu svoje zaupanje.

Most pri Velikem otoku je še vedno v takem stanju, da se je bati kake nezgode. Na predlog obč. svetovalca Fr. Arko-ta je občinski odbor sklenil, da naj si županstvo preskrbi od cestnega odbora vse potrebne načrte novonameravanega mostu in dotičnega dela ceste ter naj išče sredstev za napravo mostu. Obrne naj se takoj s prošnjo do okrajnega cestnega odbora in do deželnega odbora za izdatno podporo. V enih

prihodnjih sej naj županstvo o stvari poroča in stavi potrebne predloge glede nabave še drugih denarnih sredstev.

Ljudsko knjižnico nameravajo osnovati v Hruševju pri Postojni.

Izvanredno velika hruška. Na vrtu gospoda A. Domicelja v Zagorju pri Št. Petru zrastle je hruška, ki tehta 67 *dkg*; na drevesu je dosti hrušek od 55 do 60 *dkg*. Te so zimske in izvrstne hruške za vkuhanje.

Roditeljski večeri se bodo prirejali v šoli v Zagorju pri Št. Petru. Predaval bode o „vzgoji otrok“ nadučitelj gosp. Rudolf Horvat.

Iz Zagorja. Vihar, ki je 1. t. m. razsajal, je tudi v naši vasi nekaj škode napravil: podrl je nekaj zidu ob cerkvi; podrl je neko leseno barako in odkrival strehe; odkril je pa tudi „znane vaške farale“ v veliko veselje nekaterih. — V Ameriko so se napotili, a so jih vrnil iz New-Yorka J. Sedmaka iz Zagorja zaradi telesne hibe in Česnika iz Diskovč zaradi slabih oči. — Vsled zadnjega deževja je narastla pivka in se razlila po travnikih; vsak kamen daje vodo.

Iz Palčja pri Št. Petru. Nogo si je zlomil v stegnu Abram iz Palčja, padel je z voza.

Iz Klenka pri Št. Petru. Z voza je padel in čez nekaj dni vsled padca umrl je vulgo „Brgoč“ iz Klenka.

Od samoborske strani se je pomikala močna obožena četa, pred njo junak Tomo Milić. Tudi ta četa se je skrila v grmovju.

Pride večer. Gospa Uršula čaka zopet na oknu, vsa blede. Oči pa ves čas upira v stolp vasi Stenjevca. Glej! Na stolpu zabliška luč. Uršula krikne na ves glas: „Na noge! Evo jih.“

Najprej sta došla dva banska huzarja, v eni roki samokres, v drugi sabljo. Sredi sela se vstavita. Iz zažive meje sikne strelica, jeden se zvali mrtev, drugi zbeži. Nato pride konjenik z belo zastavo in poleg njega trobec, Pred grajskimi vratmi zatrobi. Nad vratmi se pojavi Uršula in vpraša, kaj hočeta.

„Jaz sem Peter Petričević z Meketinca“, reče mož z belo zastavo, „pošilja me ban in Vam zapoveduje, da predate ta grad, ki ste ga po razbojniško ugrabili; predati imate tudi vse imetje in orožje kot kazeno očitno nezvestobe. Ako ne, vam vzame grad ban s sabljo in kopjem, s puško in topom — s kraljevsko vojsko!“

„Plemeniti gospodin z Meketinca“, odvrne Uršula porogljivo, „recite svojemu banu, naj le pride po grad. Čakam ga z dobro večerjo.“

Odposlanec se vrne v banov tabor. Ko preteče četrto ure, zatrobijo trobente in zagrmе bobni. Banova vojska zasede prostor med gradom in savskim bregom. Kmalu se začne bitka. Topovi in kroglice pušk so začele rušiti grajsko zidovje. Sam ban je vodil napadalce:

„Dve četi hajdukov naprej, juriš! Na grajska vrata. Mušketirji na levo!“

Bobni zopet zagrmе. Urnebesno zavriska četa. V brzem diru sta hiteli dve četi v breg. Vodi ju kapitan Vlasić. Že so na polovici brega. Nič. „Naprej“, zakliče kapitan. Letijo dalje. Nič! Naprej! Že so pod zidom. Kar zagrmі šest topov z grada, grozovit krič se razlega in pod belim dimom se zvija 50 krvavih trupel. In med gromom zavrešči ženski glas:

„Ej banski junaci, ali so vam jabolka sladka?“ Četa se brž umakne.

„Tristo gromov!“ sikne ban Peter Erdedi, „gospod Petričević, hitite na cesto proti zapadu. Ko zaori trobenta, naj Uskoki navale na grad, slobodnjaki pa naj sedejo raz konje in naj skušajo splezati na severno stran gradu.“ Častnik brž odhiti s poveljem.

„Kapitan!“ zakliče ban vodji nemških mušketirjev, „splazite se na jugu na breg blizu zida in streljajte na zid.“ Ko je ban vse pripravil, zamahne s sabljo, trobec zatrobi.

„Juriš na vseh straneh“, zagrmі ban, „topovi pokajte! Pešci naprej! Udri!“

Začelo se je strašno streljanje. Z vseh strani navale na grad. „Ne vdajmo se“, kliče ženski glas v gradu. Vrsta za vrsto pogine. Že prislanjajo lestve in se popenjajo na zid, naprej Vlasić. Že zatika zastavo. A nad njim zamahne Sahov s sekiro in mu razkolje glavo. Kamenje sipljejo z zida, vrelo vodo zlivajo na napadalce. Iz za vrat plane četa na mušketirje. S kopji jih navali v prsa, da se jim zemlja izpodmika pod nogami in se zatrkla mušketir za mušketirjem po strmini v Savo.

(Dalje prih.)

Iz Juršič pri Knežaku. Prošli teden so blagoslovili tukajšno šolo.

Iz Kilovč. Vaše bičanje glede stanja naših cest je pomagalo, kajti kakor slišimo, se bode ona na postajo vredila. Tako je prav!

Iz Selc. Po vseh časopisih se čita, da so našli mrtvega človeka pri Selcih. To je ravno isti, o katerem se je pred mesecem že čitalo, da so ga našli pri Prestranku.

Piskrovezec tat. Piskrovez „Vincenc“ je bil pri nekem ženitvanju v Parjah pri Zagorju navzoč. Porabil je to priliko in ukradel dva kotla, ki jih je prodal na Premu. Orožniki so ga zasledovali, a jim je ušel čez gozd v loško dolino. „Vincenc“ je po Pivki znan piskrovez.

Vipavske novice. Vinska kupčija postala je poslednje dni zelo živahna. Prodalo se je precej vina. Kupci so z vinom prav zadovoljni, ker isto glede kakovosti nadkriljuje vina v zadnjem desetletju. Vsled ugodnega vremena je grozdje letos prav dobro dozorelo in zato je letos vipavsko vino prav dobro. Dasiravno se je letos dokaj manj vina pridelalo nego zadnja leta, so cene istemu nizke. Slovenski krčmarji in vinski trgovci, kateri želijo kupiti dobrega vina, potrudite se letos v Vipavo, tukaj dobite dobro kapljico, s katero bodo gotovo zadovoljni vsi pivci. Poslednja leta pričelo se je tudi veliko vina izvažati v Trst, ker so pričeli Tržačani uvidevati dobroto vipavskega vina. — Mnogo umetnih gnojil so letos naročili vipavski kmetovalci pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, ker iz lastnih skušenj, katere so si pridobili v poslednjih letih, so prepričani, da se pridelek krme zdatno poveča, ako se senožeti potrošajo z umetnimi gnojili. — Zasebno ljudsko šolo ustanovili so v Ložah. Deželni šolski svet ni hotel dovoliti Ložanom lastne šole in zato sedaj sami plačujejo učitelja. Upati je, da se ta zasebna šola kmalu izpremeni v javno ljudsko šolo. — Na Slapu so izvoljeni v krajni šolski svet posestniki: Alojzij Ferjančič, Josip Ferjančič in Ignacij Bizjak. Vsi trije so prijatelji šole ter splošno vneti za napredek slapenske občine. Naj bi tudi v drugih občinah volili po vzgledu Slapencev samo vrle može v šolske svete.

Zlikovca, ki je zažgal v sodni pisarni v Ajdovščini so zasledili v osebi necega kmetovalca iz Sv. Križa, kateri je storil to iz maščevalnosti, ker mu je bilo premalo cenjeno njegovo posestvo.

Prosveta.

Časopisje. Ko „Notranjci“ popisujejo različna izobraževalna sredstva, želeč iskreno, da si slovenski kmet pridobi izobrazbe in z orožjem prosvete izbojuje boljše življenje, ne sme povdarjati s tako silo, ko bi dobra stvar zaslužila, kako važen je domač časopis za povzdigo izobrazbe, ne sme zaradi tega, ker bi se mu očitalo, da dela reklamo zase. Toliko pa lahko

reče, da naj tisti, ki mu je kaj na dobrem časopisju in ki mu priznava izobraževalni pomen, ne ostanejo le pri besedah, ampak ga širijo in vsaj — plačajo.

Snujmo ljudske čitalnice! Ljudsko čitalnico, manjšim krajem primerno, je prav lahko osnovati. Treba le svetle sobe z mizo in stoli, ki je vsak dan, če ni drugače, vsaj 2—3 ure, ob katerih ima največ ljudi čas, odprta, po potrebi kurjena in razsvetljena. Alkohola se seveda v čitalnici ne sme dobiti, tudi kaditi je prepovedano. Najhujši prestopak pa zagreši, kdor vzame kak časopis domov. Za čitalnico zadošča, če so naročeni slovenski leposlovni in politični listi. Odkod pa dobimo denar za naročnino? Zato skrbi odsek par zanesljivih mož in žena, ki sem in tam pobira kake doneske, ki naprosi društva, občino in hranilnico za podporo, ki prosi tudi posameznike, naj posodijo časopise, kedar so jih sami prebrali, ljudski čitalnici. Skrb za red prevzamejo lahko zanesljivi fantje, vsak za gotov čas, zastonj. Kjer imajo že čitalnico, lahko ta proti malim doneskom, prepušča časopise. Včasih se lahko priredi v prid čitalnici tudi kakšna veselica.

† **Dr. Ivan Dzierzon,** starosta čebelarjev, o katerem smo v našem zadnjem listu poročali, da je v pretečenem tednu skoraj 96 let star v Lovkovcih v pruski Šleziji umrl, je bil sin priprostih kmetijskih starišev. Že kot mali dečko je rad pomagal svojemu očetu pri čebelarstvu. Bil je obče jako nadarjen, zato so ga stariši namenili za študiranje. Ko je dovršil gimnazij je vstopil v Breslavi v bogoslovje ter postal po dovršenih bogoslovnih študijah leta 1834 kaplan v Šalkovcih. Ko je postal šest let pozneje župnik, si je takoj napravil na svojem farovškem vrtu obširn in uzorn čebelnjak, od svojega očeta pa je dobil za pričetek svojega čebelarstva več panjev čebel. Kmalu je imel 400 panjev v svojem čebelnjaku. On se pa ni le praktično bavil s čebelarstvom, marveč je neprestano tudi znanstveno proučeval življenje in delovanje svojih panjev. Leta 1853 je dobil en roj italijanskih čebel in ker so se te po barvi in deloma tudi po velikosti in drugih svojstvih razlikovale od njegovih domačih, je veliko lehneje zasledoval razne takrat še nepoznane skrivnosti čebelarstva. Največ zaslug za umno čebelarstvo si je pa Dzierzon pridobil, ko je iznašel panj s premakljivimi satniki. Njegova iznajdba je postala prava podlaga za umno čebelarstvo in njega znanstveno raziskavanje. Če tudi je naš gorenjski rojak in slavni čebelar že leta 1775 v svoji knjigi čebelarstva trdil, da je edino le matica pravilno razvita samica v panju in da samo ona dela čebelno zalego, troti pa da so le zato, da plemené mlade matice, vendar je vse to šele Dzierzon znanstveno dokazal. Z Dzierzonovim raziskavanjem se je pojasnil pravi način čebelnega plodenja. Dognalo se je namreč, da zamore neoprašena matica delati le trotovsko zalego, po trotih oprašena matica pa da ima posebno plodilo s kojim plodi navadno (trotovsko) zalego, da postane čebelna. — Duhovska oblast se ni strinjala z njegovim znan-

stvenim raziskavanjem in mu leta 1869. vzela župnijo. Od tega časa naprej se je bavil le s čebelarstvom in pisateljstvom. Spisal je več znanstvenih knjig o čebelarstvu in izdajal svoj čebelarski časopis. Monakovsko vseučilišče imenovalo ga je v priznanje njegovih znanstvenih del za častnega doktorja. Razni vladarji so ga visoko odlikovali in tudi naš cesar mu je podelil Franc Jožefov red.

Narodno gospodarstvo.

Kletarski tečaji. Znano je, da je kletarstvo na Kranjskem v primeru z drugimi, bolj naprednimi, vinorodnimi deželami še na jako nizki stopinji — ter da je nujno potrebno, da se naši vinogradniki z vso resnostjo poprimejo boljšega kletarjenja, ako hočejo pridelavati dobro, okusno in stanovitno vino in z istim s pridelki drugih dežel uspešno konkurirati. Kaj pomaga najlepše grozdje iz najboljšega vinograda, ako iz njega gospodar ne zna pripraviti fino, zlahtno in stanovitno vinsko kapljico? Istotako je znanje umnega kletarstva neobhodno potrebno za vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom in ki lahko iz najboljšega vina najslabše naredijo, ako ž njim pravilno ne ravnajo. Da se ponudi interesentom prilika, izobraziti se teoretično in praktično v umnem kletarstvu, priredi c. kr. vinarski nadzornik Bohuslav Skalický pri državni kleti v Novem mestu tekom prihodnjih zimskih mesecev več trodnevnih kletarskih tečajev. Kdor se misli enega teh tečajev vdeležiti, mora se pismenim potom ali ustno zglasiti vsaj do 25. novembra t. l. pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Novem mestu. Ker je število udeležencev za vsak tečaj omejeno, priporoča se, da dotičniki prošnje prej ko mogoče vpošljejo. Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bode pravočasno in sicer vsaj en teden pred pričetkom tečaja, pismenim potom obveščen.

Podpore za vzorna gnojišča razdeli češki odsek poljedelskega sveta na Češkem. Pogoji za nagrade so sledeče: 1. Na podporo imajo pravico le imetniki malih in srednjih posestev, ki so člani gospodarskega društva, 2. prošnjo posreduje gospodarsko društvo, vložiti jih je do konca svečana, 3. prosilec se ima ravnati po knjižici „Hlevski gnoj in vzorni načrti gnojišč“, ki jo je napisal Karel Prohazka in ki jo mora vsakdo kupiti za 72 h, 4. Vsaki prošnji mora biti priložen priprost načrt dvorišča i gnojišča in nekak proračun troškov, 5. Podpora znaša 30 % svote troškov.

Sol je živini neobhodno potrebna, ker pomaga želodcu, da lažje prekuha težko prebavno hrano. V večji množini pa je sol tudi lahko škodljiva, ker povzročuje drisko; dogodilo se je že, da je žival, ki je dobila preveč soli, poginila. Če ima žival drisko, se ji ne sme dajati soli. V dobri klaji, posebno v sveži travi se nahaja dovolj soli, da živina ostane zdrava, če pa se ji mora dajati izprano seno ali težko prebavljivo klajo, tedaj je vedno nekoliko soli na mestu.

Živini, ki jo redimo za mesarja, dajemo nekoliko več soli, da povzije več klaje ter se hitreje zredi. Govedi popolnoma zadostuje 10—12 gramov soli na dan, pitancem se je lahko nekoliko privrže. Ovcam in kozam damo po 5—6 gramov soli na dan. Konjem in prašičem pomešamo včasih nekoliko soli med klajo. Zdrobljeno sol potresamo na različno klajo ali pa napajamo živino s slano vodo. Devati cele kose soli v jasli ni dobro, ker je živina lahko preveč povzije.

Napajanje živine. Dajaj živini čisto, ne premrzlo vodo. Vroči in znojni živini ne daj nikoli mrzle vode, če s konjem počivaš dalj časa, napoji ga še-le, ko poženeš. Napajaj živino po krmljenju a ne pred njim.

Zmrzli pašniki so živini jako nevarni, živine torej ni dobro v jeseni predolgo pasti.

Predno se drevje pobeli, je treba skorjo ostrgati. Seveda je treba to delo previdno izvršiti. Če se odstrže preveč skorje, se drevo lahko rani in dobi raka, le mrtvo skorjo in nepotrebne prirastke je treba odstraniti. Pri mladih drevesih, ki imajo gladko skorjo, je strganje nepotrebno, mahovje po deblu se ob vlažnem vremenu lahko odstrani z ostro krtačo.

Mraz in slana prisilita vrtnarja, da preskrbi vrtnicam gorko odejo. Visokodebelnim vrtnicam ne sme se pripogniti vrhov, če so debelca zmrznjena, ker se lahko zlomijo, najbolje je, da jih pripognemo opoldne. Ko smo vrtnico oprezno pripognili k tlom, jo pritrdimo s palčicami in kljukami k zemlji, ter jo pokrijemo z listjem, ali pa z zemljo. Če so vrtnice že premočne in se ne dajo pripogniti, jih ovijemo dobro s slamo.

Zarjavelo orodje se dene v petrolej ali pa se dobro polije z njim, da se rja razkroji, potem se ga odrgne s peskom. Ko je to delo izvršeno, se železo namaže z oljem ali špehom. Kar se na ta način ne da očistiti, moramo spiliti.

Zboljševanje travnikov s posebnim ozirom na umetna gnojila.

(Predaval A. Domicelj.)

(Dalje.)

Naloga gnoja je nadomestiti oni živež, ki ga vzamemo zemlji pri žetvi in košnji. Rastlina živi in rabi živež kakor žival. Ta živež najde ona v zemlji že pripravljen, tako da ga razkrojenega v redilne snovi naravnost iz zemlje skozi korenike vsrkava; pri živalih se pa živež šele v raznih delih telesa razkroji. Zemlja redi že tisoče in tisoče let razne rastline, ni toraj čudno, ako začne pešati, in ji živeža zmanjkovati; ako je še tako polna skleda žgancev, ki jih otepa velika družina, enkrat jih bo vendar le zmanjkalo. Že od vedno se pa nadomestuje živež, ki ga zemji vzamejo rastoče rastline s hlevskim gnojem; ta ima v sebi vse one redilne snovi, ki jih rastlina rabi. Te redilne snovi so v glavnem sledeče: kalij, fosforova kislina in dušik. Gotovo je že

vsak zapazil, da nekatere rastline bolj vspevajo ako jim z gnojnico gnojimo, a druge zopet bolj, ako jim gnojimo z gnojem ali kakšnim drugim gnojilom. Vsled tega se je začelo misliti na to, da bi se lahko velike uspehe imelo, ako bi se rastlinam gnojilo z onimi gnojili, ki imajo v sebi one redilne snovi, katere rastlinam k bujnemu razvoju najbolj prija. Poprijeli so se „umetnih gnojil“. Že ravno kar omenjeno, nadalje pa ker hlevskega gnoja primanjkuje, in ker se je začelo gnojiti parcele, ki so zelo oddaljene od gospodarstva, na katere se ne izplača voziti hlevskega gnoja, lotilo se je v kmetijstvu z vso vnemo umetnih gnojil. To so deloma naravne izkopavine, deloma pa tovarniški izdelki ali njih odpadki. Umetna gnojila pa nimajo v sebi kakor hlevski gnoj, vse troje onih glavnih redilnih snovij, ki smo jih omenili, marveč ima vsako gnojilo le po eno redilno snov. V glavnem imamo sledeča umetna gnojila, ki pridejo pri nas v poštev: 1) Kajnit, in kalijeva sol, ki obdrži „kali“, 2) Tomaževa žlindra in superfosfat, ki imajo „fosforovo kislino“ in 3) „čilski salpeter“, ki ima v sebi redilno snov „dušik“. Mesto čilskega salpetra rabimo z dobrim vspehom „gnojnico“, ki po naših vaseh v potokih po cestah teče; ker sem zato, da se gnojnica — to izvrstno gnojilo — izkoristi, hočem vedno gnojnico, mesto čilisalpetra povdarjati. Omenjena gnojila, so toraj ona s katerimi delajo dandanes v kmetijstvu naravnost čudeže. Kjer se pred desetimi leti ni še nič vedelo o umetnih gnojilih, se jih zdaj vporablja z lepimi vspehi.

Kmetovalci, gnojite z razklejeno kostno moko!

Razklejena kostna moka vsebuje povprečno 30% fosforove kisline v 100 kg. Tomaževa žlindra pa le 15% fosforove kisline. V razklejeni kostni moki je tedaj še enkrat toliko fosforove kisline, kakor v Tomaževi žlindri. 30 kg fosforove kisline v 100 kg razklejene kostne moke stane 8 K 40 v, 15 kg imenovane kisline v isti množini Tomaževe žlindre 5 K 60 v; 1 kg fosforove kisline v razklejeni kostni moki stane potem takem 28 v, v Tomaževi žlindri pa 37.3 v. Fosforova kislina v Tomaževi žlindri je tedaj pri 1 kg za 9.4 v. dražja nego v kostni moki. Pol vagona (50 q) razklejene kostne moke je glede fosforove kisline enake vrednosti, kakor cel vagon (100 q) Tomaževe žlindre. Prvega gnojila stane pol vagona (50 q) loko Ljubljana 420 kron, zadnjega cel vagon (100 q) 560 kron, iz česar sledi, da ista množina fosforove kisline v razklejeni kostni moki 140 kron manj stane kakor v Tomaževi žlindri.

Učinek razklejene kostne moke kot gnojilo je enak onemu Tomaževe žlindre ali pa ga še prekaša. Z razklejeno kostno moko smo po triletnih poizkusih tako na trdinah, kakor tudi na barskih tleh dosegli najboljše uspehe. Mimogrede omenjamo, da je od skupne

fosforove kisline v razklejeni kostni moki povprek 94% citratno raztopljive. Vrhu tega je v kostni moki povprečno 0.7% „organskega“ dušika, v Tomaževi žlindri pa čisto nič. Kilogram „organskega“ dušika v umetnih gnojilih se ceni na 1 K 20 v; 0.7 kg „organskega“ dušika stane 84 v, tedaj ima množina v pol vagonu kostne moke to je 35 kg dušika vrednost 42 kron. Če se slednja cena prišteje k prej navedeni vrednosti fosforove kisline od pol vagona kostne moke 140 K, sledi iz tega, da vsakdo, ki rabi Tomaževo žlindro namesto razklejene kostne moke, pri enem vagonu Tomaževe žlindre po nepotrebnem zapravi 182 kron, oziroma pri vsakem meterskem stotu Tomaževe žlindre 1 K 82 v. Ker kmetovalci vsako leto na ta način trpe škodo za več tisoč kron, smatramo za svojo dolžnost, da jih na to opozarjamo.

Razklejena kostna moka, nasipana v jeseni ali spomladi, je izvrstno gnojilo za travnike, vinograde, kakor tudi za žito, peso, krompir in travno-deteljne mešanice. V slednjih slučajih nadomešča tudi spomladno gnojenje s superfosfat. Samo ob sebi je umevno, da popolnoma učinkuje kostna moka le v zvezi s kalijevo soljo. 150 kg kostne moke zadostuje za 1 oral, to je ravno polovica manj kot Tomaževe žlindre. Kostna moka je najcenejše gnojilo, ki vsebuje fosforovo kislino. Razklejena kostna moka se dobiva v tovarni delniške družbe za kemično industrijo v Ljubljani (v klejarnici, „limfabriki“). Vsakdo, ki naroči najmanj 50 q kostne moke od imenovane tovarne, more zastonj dati isto kemično preiskati glede vsebine fosforove kisline od našega kmetijskega preizkuševališča; na podlagi te preiskave se potem preračuni cena tako, da se odstotki fosforove kisline z 28 množe. Vsa natančnejša pojasnila o preiskavi, in kako se rabi to gnojilo itd. daje radovoljno kmetijsko-kemično preizkuševališče za Kranjsko v Ljubljani, Salendrove ul. št. 3.

Dr. E. Kramer.

Po svetu.

Bodočnost egiptskih piramid. Skoz veke so se vzdigovale piramide veličastno iz blede egiptске pustinja. Vsi narodi so se divili mogočnim spomenikom starih Egipčanov, a sedaj bodo izgubili ti svoj bajni kras. Egiptska vlada je namreč dovolila, da se v nedoglednej ravnini, ki se razprostira od Eskebiha do Nila, v katerej počivajo v solnčnem žaru zagonetne sfinge, zgrade moderne palače, hoteli itd. Ustanovila so se društva, ki se bodo okoristila s slikovitim krajem, ter okoli piramide Giseka postavila kolo modernih ameriških stavb.

Psi kitajske cesarice. 10. in 11. pretečenega meseca, ko je bila razstava psov na Dunaju, so bili razstavljeni tudi psi kitajske cesarice. Alice Longworth, hči predsednika Zjedinjenih držav, je dobila lansko leto v dar take pse od kitajske cesarice. Psički so majhni, imajo okroglo glavo, izbuljene oči, plošnat nos,

črno, dolgo, svileni dlako. samo na glavi in na prsih imajo belo zvezdo; ušesa so tolika, da se lahko ovije vsa glava z njimi. Psički so jako nežni in prikupljivi.

Bojazljiv tat. V Berlinu so ulomili po noči pri nekem zdravniku. Vsi predalniki in omare so bili odprti, a manjkalo ni ničesar. Tat je namreč nazadnje odprl omaro, v kateri je stal človeški okostnjak, ki se mu je zvrnil menda ravno v naročje, ko so se odmaknila vrata. Bojazljivi tat je pobegnil in pustil vse, kar je hotel odnesti.

Že posnemajo „stotnika“ iz Kepenika. Orožniki so prijeli v Nemškem Brodu že večkrat kaznovanega postopača Langa, ker se je izdajal za uradnika finančne direkcije, nadzoroval prodajalnice tobaka, ter nalagal prodajalcem občutne kazni, ki jih je takoj sam iztirjal in spravil. V Klein-Hosti je naložil tamošnjemu županu, kateri ga je vprašal po legitimacijskih papirjih, 40 K globe.

Občinski svet v Celovcu je sprejel nujnostni predlog občinskega svetovalca Ziera in tovarišev, da je treba se pritožiti na višje poštno ravnateljstvo za Štajersko in Koroško v Gradcu, proti izdaji dvojezičnih poštних tiskovin, ker se baje z njimi razširja poslovenjenje poštних uradov na Koroškem.

Cirkus Liliputancev. Na Dunaju vzbuja družba pritlikavcev, ki prireja predstave, zanimanje občinstva, posebno otrok. Deset umetnikov, od katerih nobeden ne presega meter višine, uprizarja predstave, ki imajo vsakovrstne v cirkusih navadne točke. Vsa oprava cirkusa je primerna velikosti umetnikov, ki tudi jahajo na majhnih konjičkih. Med umetniki je tudi 78 cm visok atlet, ki pozivlja na korajžo ljudi enake velikosti. Pritlikavci, ki se jako potrudijo, imajo dober zaslužek, ker cirkus ne obiskujejo z veseljem samo otroci, ampak tudi stari Dunajčani.

Listnica uredništva.

Oni spoštovani gg., ki so nas prosili podatkov zaradi snovanja ljudskih knjižnic dobe te dni odgovore. Društva, ki žele informacij, naj upošiljajo z dopisi tudi svoja pravila.

Loterijske številke.

Dunaj, 3. novembra	64	23	75	20	65
Brno, 7. novembra	37	26	52	40	12

Mala naznanila.

Vsaka vrstica v teh oznanilih stane 20 vin. Pri večkratni objavi se dovoli primeren popust. Denar je poslati naprej. Plača se lahko tudi s pismenimi znamkami.

Landauer, še dobro ohranjen se ceno proda v Postojni hišna številka 110.

Kašelj. Kdor tega ne uvažuje, se pregreši na svojem lastnem telesu! **Kaiserjeve prsne karamele** s tremi jelkami. Zdravniško preizkušeno in priporočeno proti kašlju in hripavosti, kataru, zasliženju in kataru v požiralniku. 5120 notarsko poverjenih izpričeval potrjuje, da drže, kar obetajo. Zavoj 20 in 40 vin. Zalogo ima **J. Hus, lekarnar v Vipavi.**

Izurjen mlekar išče službe ter jo nastopi najraje takoj. Ponudbe na **Franc Tončič, Črni vrh 29.**

Učenec in učenka se takoj sprejmeta v trgovino mešanega blaga **Frana Zadnek v Senožečah.**

Cementne cevi razne velikosti so po zmernih cenah naprodaj pri **Jos. Deklevi v Postojni.**

Mlin in stiskalnico (prešo) za sadni mošt in malo rabljena, večje vrste proda **Leop. Meden, Igavas-Stari trg pri Rakeku.**

Apno se bode razprodajalo od 4. septembra naprej. Cena po dogovoru med posameznimi posestniki. **Gospodarski odsek na Razdrtem.**

Prsni sirop proti kašlju, hripavosti itd. steklenica 1 K 40 v. Čisto, belo ribje olje, stekl. 1 K, velika 1 K 80 v. **Mazilo proti trganju in revmatizmu, steklenica 1 K. Mazilo proti ozebkom, 1 lonček 70 vin. razpošilja lekarna Hus v Vipavi.**

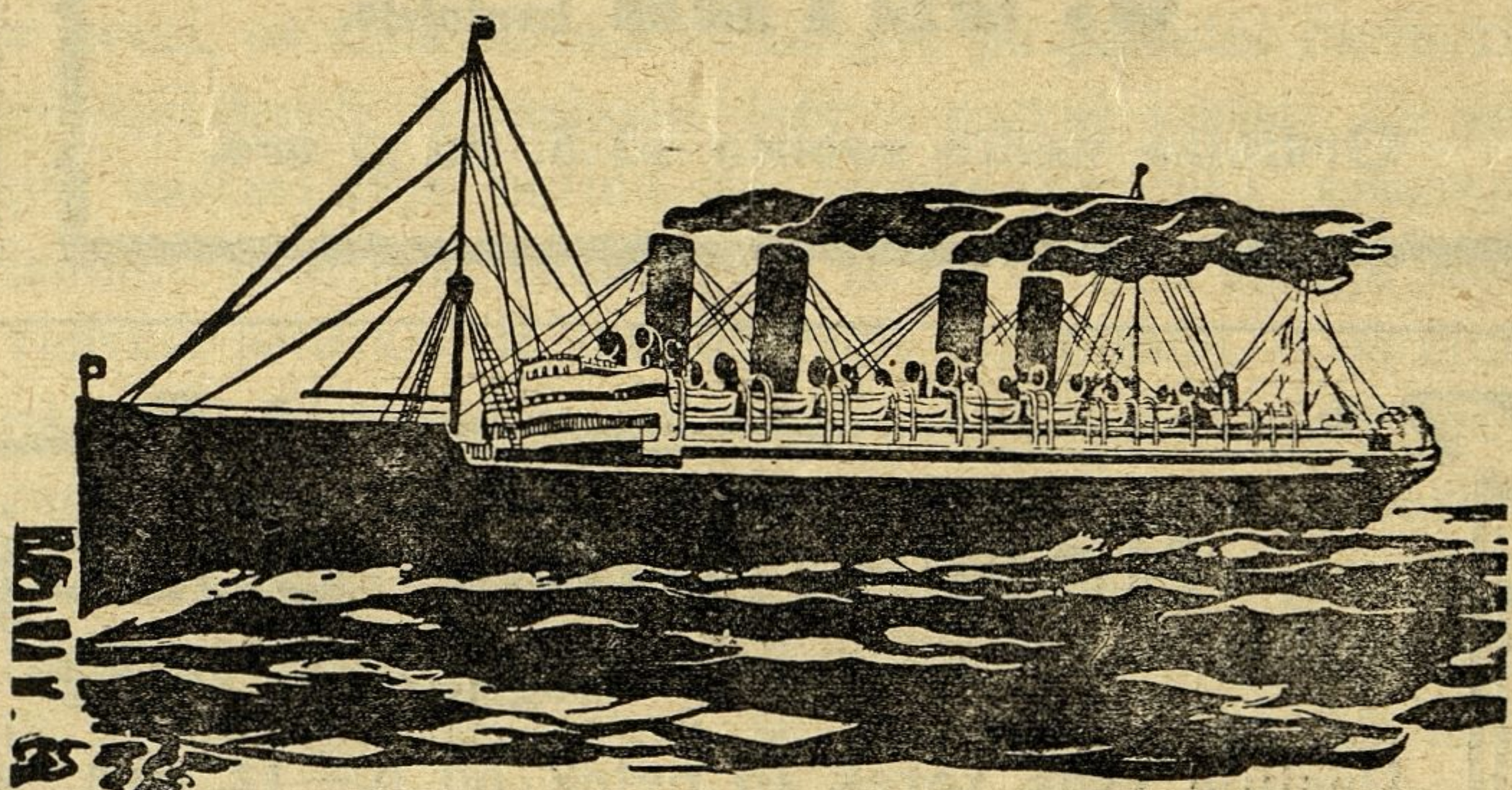
Bika plemenjaka 15 mescev starega simentalkega križanca, ki je 135 cm visok, proda **Andrej Lemut v Slavinjah h. št. 8 občina Hrenovice.**

POZOR!

BERITE!

Najcenejša in najhitrejša vožnja v Ameriko je s parniki „Severonemškega Lloyd“

iz BREMNA v NEW-YORK

s cesarskimi brzoparniki „Kaiser Wilhelm II.“, „Kronprinz Wilhelm“, „Kaiser Wilhelm der Grosse“.

Prekomorska vožnja traja samo 5 do 6 dni.

Natančen, zanesljiv poduk in veljavne vozne listke za parnike gori navednega parobrodne družstva kakor tudi listke za vse proge ameriških železnic dobite v Ljubljani edino le pri

EDVARDU TAVČARJU

KOLODVORSKE ULICE ŠT. 35.

nasproti občeznani gostilni „pri Starem Tišlerju“.

Odhod iz Ljubljane je vsak torek, četrtek in soboto.

— Vsa pojasnila, ki se tikajo potovanja, točno in brezplačno. — Postrežba poštena, reelna in solidna.

Potnikom, namenjenim v zapadne države kakor: Kolorado, Mexiko, Kalifornijo, Arizona, Utah, Wioming, Nevada, Oregon in Washington nudi naše društvo posebno ugodno in izredno ceno čez **Galveston**. Odhod na tej progi iz Bremena enkrat mesečno. Tu se dobivajo pa tudi listki preko **Baltimora** in na vse ostale dele sveta, kakor: Brazilijo, Kubo, Buenos-Aires, Kolombo, Singapore, v Avstralijo i. t. d.

Zarezano strešno opeko

(Falz)

navadno strešno opeko, kakor tudi zidak, žlebak in vsako drugovrstno opeko ima v zalogi

Karol Jelovšek

opekarnar na Vrhniki (Notranjsko).

V hiši gospe Helene Orešek v Postojni

zobozdravnik

iz Ljubljane, Špitalske ulice št. 7

Amerik. zob.
Vsa zobotehnična dela

Amerik. zob.
se v konces. ateljeju

O. SEYDL

izvršujejo.

Ordinira vsako soboto od 8. do 5. ure.

Prodaja vina.

Imam za prodati v kleti več sto hektolitrov pristnega istrijanskega vina lastnega pridelka, potem rakije in olja po primerno nizkih cenah.

Ivan Pujman

trgovec in posestnik vinogradov v Vodnjanu-Dignano.

Notranjci, rabite narodni kolek v korist družbe sv. Cirila in Metoda!

Svetovnoznana

postojnska jama

je odprta vsak dan ob pol 11. uri dopoldne in je izključno električno razsvetljena.

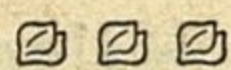
Od 1. marca do 31. oktobra je odprta tudi ob pol 4. uri proti vstopnini K 5.— za osebo.

Ob nedeljah in praznikih pa le K 3.— za osebo.

Notranjska posojilnica v Postojni

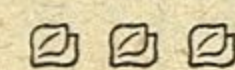
registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
dopoludne.

Obrestuje hranilne vloge po 4½% brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po 5% in amortizaciji najmanj 1%, na osobni kredit po 6%.

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob torkih, posojila se izplačujejo le ob petkih.

Pivovarna „G. AUER-jevi dediči“

v Ljubljani, Wolfove ulice šte. 12.

priporoča svoje izvrstno marčno in na bavarski način varjeno pivo

v prid družbe sv. Cirila in Metoda.

Zaloge na Notranjskem so: v Idriji (založnik gosp. Franjo Didič, posestnik i. t. d.), v Št. Petru na Krasu (založnik gosp. Anton Rebec, vinotržec), v Prestranku (založnik „Mlekarska zadruga“) in v Žireh (založnik gosp. Matija Gostiša, posestnik).